

Eija-Hilkka Anttila

Itäisen uneksunnan voimaa etsimässä

Ryhtyessäni kirjoittamaan tätä kuljeskelin huoneistossani katsellen ulos ikkunoista. Tajusin olevani suunnattoman etuoikeutettu. Ensinnäkin näen sen tärkeimmän: Saimaan. Näen osan linnoituksesta, muun muassa sen portin ja portin pielessä kaupungin vanhimman rakennuksen. Varsinkin aurinkoisina päivinä katseeni tavoittaa ortodoksisen kirkon kupolit, ja pimeään aikaan loistaa suurena lyhtynä toisaalla Lappeen kirkon tapuli. Ikkunan ollessa raollaan voin kuulla raatihuoneen, tuon kaupunkilaisten ensimmäisen ja pitkään ainoan yhteisen tilan kellon kumahdukset. Illalla lännessä välkkyvät kaupungin valot kuin siellä olisi, kuten eräs ystäväni ilmaisi, köyhän naisen Manhattan.

Saimaan ohella kaupunkimme perimmäiselle olemukselle olennainen luonnonelementti liittyy siihen, miksi tuon kaiken edellä kertomani voin nähdä: Salpausselkä. Asun miltei ydinkaupungin korkeimmalta kohdalta kohoavassa talossa. Vielä korkeampi on se paikka, missä on kaupungin vesitorni, yksi tärkeistä rakennetun ympäristöni elementeistä ja samalla kaupungin symboleista. Sen harvinaisella tavalla samanaikaisesti uljaaseen ja lempeään miljööseen kuuluu vihreä mäki avarine näkymineen ja kaunis Peltolan koulu - ja liikenneympyrä.

Tuon miljöön tahtoisin jäävän koskemattomaksi. Kun lähitienoille rakennetaan uutta, soisin usealle suunnalle jäävän aukkoja, vaikka kapeitakin, joista torni mäenkumpareineen näkyisi. Ja tietysti myös tornista pitäisi voida katsoa kaupunkia kuten kymmenet vuodet on tehty: katseen luominen Salpausselän harjanteelta yli Saimaan saarien tulisi olla jokaisen lappeenrantalaisen oikeus.

Salpausselän ja Saimaan yhdistelmä on antanut kaupungille upeat lähtökohdat. Toisaalla nämä elementit ovat autuutenamme, toisaalla surkeasti menetettyjä. Sielläkin, missä ideaalinen terassimaisuus on toteutunut kuten Kimpisenkadulla, on kevytmielisesti aikaansaatu kaavamuuos tehnyt mahdolliseksi sen särkymisen tulevaisuudessa. Samaa linjaa edeten ovat kaupunkiharjun rinteet pian täynnä suunnittelemattomasti siellä täällä korotettuja taloja kuin kohti taivasta irvisteleviä torahampaita.

Kun puhuu siitä, mikä on menetettyä, sanoo samalla toiveen siitä ettei historia toistaisi itseään. Kuinka voikaan olla niin, ettei Koulukadun päässä, kaukaisuuksiin näkyvällä paikalla niin sanotussa Kultaisessa kolmiossa kohoavan standardimöhkäleen sijasta ole tuon erityisen tärkeän kohdan arvoista rakennusta, joka vetäisi kulkijaa tai ainakin hänen katsettaan läpi harvinaisen ruman Koulukatumme? Rumahan on Raatimiehenkatukin, mutta se sentään aukeaa kauneuteen, Saimaalle. Harmi vain, että siitä näkymästä vietiin puolet pois kylpylaitoksen hissien tarpeisiin - mikä rakennelma tosin pimeällä on hieno valoelementti.

Se "avenue", joksi Lauritsalasta päin liikenneympyrään johtava väylä on vuosi vuodelta yhä lehtevämmiksi käyvien puuistutusten ansiosta käynyt, on ehdottomasti paras suunta vieraan lähestyä kaupungin keskustaa. Katu on komea, mutta ei pompöösi saati hektinen, joten se ei huijaa tulijaa. Lappeenrantaan on ihmisten mielikuvissa vahvasti kiinnittynyt näkemys kesäkaupungin idyllistä ja raukeudesta. Sitä voidaan pitää negatiivisena, jonakin pysähtyneenä, museaalisena, ajan trendejä

väistäväenä, pelkkänä todellisuuden kosketuksesta hapertuvana nostalgiana. Tai sitä voidaan ajatella positiivisena, vahvana, kutsuvana, luovan joutilaisuuden filosofiaa ja itäisen uneksunnan voimaa ilmentävänä identiteettimme todellisuus pohjaisena osana, jota ei kannattaisi kadottaa.

Ydinkaupungissamme tuota imagoa itse asiassa hienosti tukevat mahdollisuudet mieteliääseen vaelteluun pitkin rantoja ja halki linnoituksen. Uusi kävelykeskusta palvelee samaa. Kävelykatu on tehnyt kaupungista auditiivisesti miellyttävän, ihmisäänisen, nyanssien tajuamiseen mahdollistavan ympäristön.

Miten Lappeenrannan kaupalliset palvelut tulevaisuudessa sijoittuvatkin on kuitenkin Lappeen kirkko pysyvä - ellei aina niin ainakin kauan - sinä paikkana, missä Lappeenrannan keskipisteen ajatellaan olevan. Se on paitsi kaunis, myös puistoineen ja sankarihautausmaineen monia merkityksellisyyskäsitteitä kannatteleva. Mikäli ne muutokset, joita kirkon rakennettuun ympäristöön tulevaisuudessa tehdään, eivät perustu syvään ymmärrykseen sen olennaisimmasta olemuksesta ja heijastu pyrkimyksenä luoda parasta mahdollista, joutuu ajattelemaan ettei yhteisössämme ole kovinkaan paljon sivistystä ja sydäntä saati sydämensivistystä. On kysymys paitsi historiallisista arvoista myös niistä, joita metafysisiksi ja spirituaalisiksi sanotaan, ja joita Lappeen kirkko historiallisesti ja arkkitehtonisesti arvokkaana rakennuksena pystyy symboloimaan muillekin kuin luterilaisen kirkon jäsenille.

Lappeenrantalaisen kaupunkiympäristön heikkous on se, että siinä näkyy liikaa merkityksellisyyskäsitteiden - ovat ne sitten esteettisiä, historiallisia tai vaikkapa mentaalisia - väheksyntä. Onko kysymys ymmärtämättömyydestä vai piittaamattomuudesta? Vai jostakin vielä pahemmasta? Olisiko liian idealistista uneksia poliitikoista ja virkamiehistä, joilla riittäisi niin eettisyyttä kuin sivistyneisyyttäkin todella sitoutua siihen mikä kaupunkiympäristössämme yhteisesti nähdään arvokkaaksi. Voisiko olla asemakaavoja, jotka olisivat niin syvästi pohdittuja, ettei niitä kävisi päinsä muuttaa yhdessä yössä? Voisiko olla niin, ettei kaikki olisi myytävänä - tai ainakaan noin vain ostettavissa?

Kaupunkimme identiteettiin kuuluu itsestään selvänä ja aitona asiana lappeenrantalainen välittömyys ja kontaktihakuisuus. Ei ole kovin kauan siitä, kun sen kuuluisana ilmentymänä oli vilkas torielämä. Minne se katosi? Sen jäänteet piiloutuivat piirakkakojuihin niiltä kylmiltä varjoilta, joita ympäristön rakennuksista torille lankeaa. Vaan eipä tunnu lämpöiseltä kaupungintalon edustatorillakaan. Ei lainkaan ole sellaista oloa, että ympäröivät virastot ojentautuisivat ovistaan ja ikkunoistaan palvelemaan meitä. Korkeintaan kuvastumme niiden ikkunoista pieninä ja mitättöminä. Ehkäpä niin on tarkoituskin.

Onneksi lappeenrantalainen halu hakeutua haastelemaan on löytänyt uudet paikkansa Kaupunginlahden rantamilta, ja toivottavasti se on siihen tarkoitukseen ottava myös kävelykeskustan. On ilo, että nuoret ovat jälleen löytäneet omiksi paikoikseen niin linnoituksen vallit kuin Myllysaaren kalliotkin: uudet muistot, uudet merkityksellisyydet sukupolvi sukupolvelta laskostuvat sinne. Olen kuten moni muukin murheissani siitä, että linnoituksesta satamatorille laskeutuneet portaat menetettiin. Se tapahtui ulkoisesta pakosta: museoviraston vaatimuksesta. Kaupunkimme historiaan sekä työni kautta että muutoinkin lujasti ankkuroituneena ymmärrän tietenkin entisöinnin vaatimukset, mutta kaipaen silti. Kaipaen muistojeni askelmia, yksinäisiä ja jaettuja. Aivan samoin ikävöin, ja tässäkin asiassa minulla on kohtalotovereita, niin sanottua vanhaa apteekintaloa - vaikka sen tilalle saatiinkin varsin onnistunut uudisrakennus - ja entistä hotelli Patriaa, joka ohimennen

sanoen oli ollut useampien kaupungin historian tärkeiden tapahtumien paikka kuin mikään muu rakennus täällä. Toivoisin tietenkin, että kaupungin kehittämisessä, muuttamisessa ja rakentamisessa olisi sellainenkin, vakavasti otettu arvo kuin "kaupunkilaisille merkityksellinen". Meillä lappeenrantalaisillahan on, sitä ei käy kiertäminen, emotionaalinen omistusoikeus kaupunkiimme.